Prestižní literární magazín Modern Poetry in Translation věnoval letní číslo českým básníkům a básnířkám

Na vydání speciálu se podílel student Ústavu anglofonních literatur a kultur FF UK Jan Zikmund, který zároveň pracuje jako koordinátor Českého literárního centra pro anglofonní oblast. Kromě deseti českých autorů dostali v čísle britského magazínu prostor také překladatelé, kteří jednotlivé texty doplnili o individuálně pojaté profily vybraných básníků.

Číslo, které vyšlo v červenci, věnuje české poezii šedesát stran. Příležitost publikovat svou tvorbu zde dostali mimo jiné i básníci, kteří působí na Filozofické fakultě UK. V magazínu se objevily třeba básně Sylvy Fischerové z Ústavu řeckých a latinských studií, doktorandky na Ústavu české literatury a komparatistiky Olgy Słowik či absolventek Terezy Riedlbauchové a Olgy Stehlíkové.

Na překladech se kromě jiných podíleli pedagogové z Ústavu anglofonních literatur a kultur dr. Stephan Delbos, dr. David Vichnar a doc. Justin Quinn. Jak spolupráce s literárním magazínem probíhala, v rozhovoru popisuje Jan Zikmund.

Vydání speciálního čísla časopisu jste inicioval vy sám. Jak k tomu došlo?

Magazín jsem oslovil na podzim 2018, krátce po svém nástupu do Českého literárního centra (ČLC), kde mám na starosti zejména propagaci české literatury v anglofonní oblasti. Pak následovaly dvě schůzky v Londýně a až ke konci roku 2019 mi šéfredaktorka Clare Pollard oznámila, že časopis české číslo opravdu vydá.

Důvodů, proč si redakce vybrala Českou republiku, bylo víc. Poslední český, respektive československý speciál vyšel v *Modern Poetry in Translation* (MPT) už v roce 1978. Takže bylo načase představit britským čtenářům současnou českou poezii a redakce impulz z naší strany uvítala.

Dalším důvodem bylo to, že celá řada českých básníků již publikovala překlady básní v jiných anglickojazyčných magazínech. Redakce tak věděla, že jde o dobré básníky, kteří spolupracují s výbornými překladateli. Třetí důvod byl ten, že ČLC bylo schopné pokrýt část nákladů na vznik čísla. Granty z britské strany na fungování magazínu nestačí, takže je pro redakci stěžejní najít si partnera, který jim tištěné číslo pomůže vydat.

Takže jste již předtím magazín znal a četl, že vás napadlo oslovit přímo jej?

Ano, znal jsem ho. Časopis vznikl už v roce 1965 a založili jej dva britští básníci – Ted Hughes, manžel Sylvie Plath a jeden z největších britských básníků 20. století, a Daniel Weissbort, který hojně překládal z ruštiny.

Magazín byl od počátku unikátní tím, že pro britské čtenáře objevoval básníky z tehdejšího východního bloku. Oba zakladatelé oceňovali opravdovost a naléhavost poezie, která přímo či nepřímo reagovala na útlak ze strany totalitních režimů, a věřili, že může mít pozitivní vliv na britské básníky. Časopis považovali za jakési letiště či spíše přistávací dráhu pro překlady poezie; někteří zahraniční básníci poprvé publikovali v angličtině právě v *Modern Poetry in Translation*.

V prvním čísle v roce 1965 vyšly básně polského básníka Czesława Miłosze, který o patnáct let později získal Nobelovu cenu za literaturu. Také se zde objevila poezie Zbigniewa Herberta a Miroslava Holuba, jenž je i dnes v anglofonní oblasti jednoznačně nejznámějším československým básníkem.

V současnosti dává časopis prostor básníkům z celého světa, letošní jarní číslo se například neslo ve znamení japonské poezie. Původně ale časopis vznikl hlavně proto, aby publikoval poezii ze střední a východní Evropy, a tak jsem moc rád, že po čtyřiceti dvou letech opět vyšlo české číslo a že se magazín svým způsobem navrátil k původnímu zaměření.

Čemu se číslo konkrétně věnuje? Jde o průřez českou tvorbou, nebo se specializuje na vybrané tvůrce?

České literární centrum, respektive malý tým lidí, který pomáhá propagovat českou literaturu v zahraničí, se zaměřuje zejména na současné české spisovatele, protože je můžeme podporovat při výjezdech na zahraniční festivaly a veletrhy. Proto jsme si od počátku přáli, aby speciál mapoval současnou českou poezii. Nakonec se do české části čísla vešlo pět básníků a pět básnířek. Až na Jana Skácela a Jana Zábranu jde o žijící autory.

Magazín v únoru 2020 vyhlásil výzvu, týkající se plánovaného speciálu, a překladatelé české poezie pak měli zhruba měsíc, aby poslali časopisu přeložené básně. S některými překladateli jsem konzultoval, které básně by stálo za to časopisu nabídnout. Redakce nakonec obdržela přeložené básně přibližně padesáti českých básníků, takže rozhodně měla z čeho vybírat.

„Reprezentanty“ české poezie tedy nevybíralo České literární centrum, ale samotná redakce. Překvapil vás konečný výběr?

Podle mě byl výběr autorů víceméně logický. Příjemně mě překvapilo, že velký prostor dostala Olga Słowik, která řadu let žije v ČR. Znal jsem ji jako překladatelku a polskou básnířku, ale nevěděl jsem, že píše poezii i v češtině.

Výběr se do značné míry odvíjel od samotných překladatelů, respektive od textů, které časopisu nabídli. Nefunguje to tak, že by se udělal výběr „best of“ české poezie, ten by se poslal překladatelům a oni by jej jako roboti strojově překládali. Překlad poezie je náročný, vyžaduje spoustu času, trpělivosti

a je mizerně honorovaný. Proto si překladatelé poezie obvykle sami vybírají básně, které je zaujmou a u kterých cítí, že by v cílovém jazyce mohly fungovat. Svým způsobem tak hlavně oni určují, kteří čeští básníci jsou v zahraničí alespoň trochu známí.

Každý překladatel měl v českém speciálu *MPT* možnost daného básníka představit formou medailonku. A každý přípravu profilu pojal úplně jinak – někteří byli osobní a zmínili, jak se k poezii daného básníka dostali a proč ji překládají. Jiní naopak profil pojali jako stručný životopis básníka.

Vím, že je to subjektivně zaměřená otázka, ale nemáte pocit, že se během toho procesu překládání vytratí z básně něco, co ji v českém jazyce dělá unikátní?

To je obecně velký problém. Překlad by měl být přesný, ale zároveň tvůrčí. Překladatel poezie musí vědět, nebo alespoň tušit, proč daná báseň funguje v originále. Pokud tomu tak je, překladatel pozná, jaký aspekt básně si případně může dovolit vypustit či nahradit, aniž by báseň v překladu příliš utrpěla. Má-li se už z překladu něco vytratit, nesmí jít o stěžejní prvek původní básně, bez nějž by z básně zbylo jen tělo bez duše.

Redaktorky *Modern Poetry in Translation* neumí česky, a i proto nechtěly překlady redigovat, což avizovaly hned na začátku. Mají z čeho vybírat, takže publikují, co jim připadá nejlepší, a dál to neupravují. Respektuji to.

Naproti tomu například v anglickojazyčném literárním magazínu *B O D Y*, kde už pět let působím po boku čtyř amerických a britských redaktorů, se ve většině překladů poezie nimráme a někdy je vylepšujeme nejen s překladatelem, ale i s autorem. Pokud umí anglicky, může nám říct, jak na něj přeložený text působí, jestli v něm podle něj něco chybí a tak podobně.

Takže celý speciál magazínu je stejně tak jako o básnících i o překladatelích. Kdo konkrétně se na překladech podílel?

Z Ústavu anglofonních literatur a kultur FF UK překládali tři lektoři, Justin Quinn, který přeložil básně Jana Zábrany, David Vichnar překládal dokonce tři autory – Olgu Słowik, Olgu Stehlíkovou a Adama Borziče – a Stephan Delbos pak překládal Terezu Riedlbauchovou. Zapojili se i překladatelé žijící v Británii a USA.

Speciální je vedle obsahu také obálka čísla, kterou připravila česká ilustrátorka a komiksová tvůrkyně Toy_Box. Ta se při tvorbě obálky inspirovala jednak vlastní zkušeností s karanténou, a také jednou básní Olgy Stehlíkové. Kromě obálky má s obsahem vydání spojitost i název speciálu: The World for a Moment, tedy přeložený název básně Petra Hrušky, která je součástí čísla.

Plánujete v budoucnu iniciovat podobné spolupráce?

Nemyslím si, že je v tuhle chvíli třeba dělat další číslo o české poezii v angličtině, raději bych s tímto speciálem dále pracoval. Právě takováto publikace se hodí, když je člověk v kontaktu s vydavateli poezie v Británii a USA. Lze jim tak doporučit českého básníka či básnířku a odkázat je na básně vydané v tomto časopise.

Tři čeští básníci z čísla shodou okolností brzy budou mít knížku v angličtině. Na podzim vyjde v USA přeložená sbírka

Terezy Riedlbauchové *Pařížský deník*. Nakladatelství Karolinum už delší dobu plánuje vydat anglický výbor z deníků a básní Jana Zábrany v edici Modern Czech Classics. A novinkou je, že příští rok by ve Skotsku mělo vyjít anglické vydání sbírky *Tajný život* od Milana Děžinského. Rád bych, aby český speciál *MPT* přispěl k tomu, že se do angličtiny přeloží i další české básnické sbírky.

Jste na magisterském studiu na FF UK. Kam dál kariérně směřujete?

Už skoro dva roky pracuji na plný úvazek v Českém literárním centru a studium dokončuji pozvolna. V ČLC se vidím i v budoucnu, je to pro mě práce téměř vysněná v tom smyslu, že zde můžu propojit vztah k anglosaskému světu, k literatuře a redaktorské činnosti, protože součástí mé práce je i editorská správa webu CzechLit.cz.

Propagovat českou literaturu v zahraničí je běh na hodně dlouhou trať. Pro představu: vydání českého speciálu zabralo celkem rok a půl, přičemž dalších x měsíců ještě strávíme jeho propagací. Člověk musí být v ČLC delší dobu, aby si v zahraničí vytvořil osobní vazby, bez kterých se neobejde, i aby viděl výsledky své práce. I proto bych zde chtěl ještě nějakou dobu zůstat. ČLC je také poměrně nové, vzniklo v roce 2017, takže je zajímavé být u jeho vzniku, utvářet to, jak je vnímané, a plno věcí podněcovat.

Tereza Šindelářová

On-line uvedení čísla, které se konalo 23. září 2020, je možné zhlédnout zde. Více o českém speciálu najdete na webu MPT.

Jan Zikmund (1992) vystudoval anglistiku a amerikanistiku na FF UK a v současné době dokončuje magisterské studium na Ústavu anglofonních literatur a kultur. Absolvoval dva studijní pobyty v Anglii. Dříve pracoval v médiích jako sportovní reportér. Je redaktorem anglickojazyčného literárního magazínu *B O D Y*. Od podzimu 2018 pracuje v Českém literárním centru jako editor portálu CzechLit.cz a koordinátor mezinárodní spolupráce se zaměřením na anglofonní oblast.